

УДК 351 : 353.2

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-104-115](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-104-115)

Дурман Микола Олександрович доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Херсонський національний технічний університет, Бериславське Шосе, 24, м. Херсон, 73008, тел.: (0552) 32-69-12, <https://orcid.org/0000-0002-3775-205X>

Дурман Олена Леонідівна кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Херсонський національний технічний університет, Бериславське Шосе, 24, м. Херсон, 73008, тел.: (0552) 32-69-12, <https://orcid.org/0000-0001-7829-9944>

Лінецька Яна Михайлівна здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», Херсонський національний технічний університет, Бериславське Шосе, 24, м. Херсон, 73008, тел.: (0552) 32-69-12, <https://orcid.org/0000-0002-2227-9861>

ЗАКОНОДАВЧЕ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Анотація. Перехід України від індустріального до інформаційного суспільства повинен ґрунтуватися на відповідному інформаційному законодавстві, яке, своєю чергою, повинно розроблятися з використанням новітніх науково-теоретичних концепцій та парадигм. Попередній аналіз української законодавчої бази дозволяє зробити висновок, що в загальній структурі національного законодавства сегмент інформаційного законодавства формує окрему складову, яка носить міжгалузевий та міждисциплінарний характер.

Законодавство та нормативно-правова база України, що безпосередньо пов'язані з упровадженням та використанням цифрових технологій, нараховує кілька десятків нормативно-правових актів. При чому, регулювання застосування інформаційних технологій розглядається здебільшого не як окрема сфера, як цього вимагає розвиток сучасного суспільства, а як складова сфери інформатизації. Крім того, існує багато нормативно-правових актів законодавства різного рівня – від Законів України, Указів Президента України, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України до відомчих актів, що опосередковано впливають на запровадження інформаційних технологій в публічне управління. Головними документами тут є Конституція України та Закон України «Про інформацію», що є спеціальним законом для регулювання цієї сфери державного управління.

Автори виділяють три етапи формування законодавчої та нормативно-правової бази розвитку інформаційного суспільства - перший етап (1992-2006 рр.), другий (2007-2013 рр.) та третій (почався 2014 року). Кожен з етапів характеризується своїм основним вектором. Так, наприклад, на першому етапі відбувалося становлення нормативно-правового забезпечення, на другому – створювалися умови для розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури, на третьому – створюються умови для запровадження електронної демократії у вітчизняну практику публічного управління.

Розроблена авторами узагальнена схема законодавчого та нормативно-правового забезпечення України у сфері розвитку інформаційного суспільства дає можливість побачити частину широкого переліку нормативно-правових актів та дає розуміння можливих взаємозв'язків між ними. Спираючись на аналіз згаданих законодавчих актів можна констатувати необхідність забезпечення відповідності і взаємозв'язку законів України та підзаконних нормативно-правових актів. Тому на загальнодержавному рівні повинна бути вибудована ієрархія нормативно-правових актів, що регулюють розвиток інформаційного суспільства, цифровізацію органів публічної влади та запровадження електронного урядування.

Ключові слова: інформаційне суспільство, цифровізація публічного управління, законодавче забезпечення, нормативно-правові акти, електронне урядування, електронна демократія.

Durman Mykola Oleksandrovyh Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Worker of Education of Ukraine, Professor of the Department of Public Administration and Local Self-Government, Kherson National Technical University, Beryslavske Shose, 24, Kherson, 73008, tel.: (0552) 326912, <https://orcid.org/0000-0002-3775-205X>

Durman Olena Leonidivna Candidate of Sciences in Public Administration, Docent, Associate Professor of the Department of Public Administration and Local Self-Government, Kherson National Technical University, Berislavske Shose, 24, Kherson, 73008, tel.: (0552) 326912, <https://orcid.org/0000-0001-7829-9944>

Linetska Yana Mykhailivna Candidate of the third (educational-scientific) level of higher education in specialty 281 "Public Administration", Kherson National Technical University, Berislavske Shose, 24, Kherson, 73008, tel.: (0552) 326912, <https://orcid.org/0000-0002-2227-9861>

LEGISLATIVE AND NORMATIVE-LEGAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF THE INFORMATION SOCIETY IN UKRAINE

Abstract. Ukraine's transition from an industrial to an information society should be based on relevant information legislation, which, in turn, should be

developed using the latest scientific and theoretical concepts and paradigms. Preliminary analysis of the Ukrainian legal framework allows us to conclude that in the general structure of national legislation, the segment of information legislation forms a separate component, which is intersectoral and interdisciplinary.

The legislation and regulatory framework of Ukraine, which are directly related to the introduction and use of digital technologies, includes several dozen regulations. Moreover, the regulation of the use of information technology is mostly considered not as a separate area, as required by the development of modern society, but as part of the field of information. In addition, there are many legal acts of different levels - from laws of Ukraine, decrees of the President of Ukraine, resolutions and orders of the Cabinet of Ministers of Ukraine to departmental acts that indirectly affect the introduction of information technology in public administration. The main documents here are the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine "On Information", which is a special law to regulate this area of public administration.

The authors distinguish three stages of formation of the legislative and regulatory framework for the development of the information society - the first stage (1992-2006), the second (2007-2013) and the third (started in 2014). Each of the stages is characterized by its main vector. For example, at the first stage the normative and legal provision was formed, at the second stage conditions were created for the development of information and communication infrastructure, at the third stage conditions were created for the introduction of e-democracy in domestic public administration practice.

The generalized scheme of legislative and normative-legal provision of Ukraine in the field of information society development developed by the authors gives an opportunity to see a part of a wide list of normative-legal acts and gives an understanding of possible interrelations between them. Based on the analysis of the mentioned legislative acts, it can be stated the need to ensure compliance and interconnection of the laws of Ukraine and bylaws. Therefore, a hierarchy of normative legal acts regulating the development of the information society, digitalization of public authorities and introduction of e-government should be established at the national level.

Keywords: information society, digitalization of public administration, legislation, regulations, e-government, e-democracy.

Постановка проблеми. Поступовий перехід України від індустріального до інформаційного суспільства повинен ґрунтуватися на відповідному інформаційному законодавстві, яке, своєю чергою, повинно розроблятися з використанням новітніх науково-теоретичних концепцій та парадигм. Попередній аналіз української законодавчої бази дозволяє зробити висновок, що в загальній структурі національного законодавства сегмент інформаційного законодавства формує окрему складову, яка носить міжгалузевий та міждисциплінарний характер.

У громадсько-суспільному житті та соціально-економічних відносинах посилюється роль та значення інформації. Доступ до інформації стає передумовою громадського контролю за діяльністю органів публічної влади, сприяє відкритості процесів публічного управління. У процесі діяльності законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, органів місцевого самоврядування повинна складатися офіційна документована інформація про їх діяльність та прийняті рішення.

Впровадження та функціонування будь-яких інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем в органах публічної влади потребує обов'язкового розроблення нормативно-правових актів, які регламентують напрями створення, розгортання і експлуатації цих систем, а також порядок обробки та циркуляції інформаційних потоків між інформаційними ресурсами органів державної влади. Поєднання інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем органу державної влади і є-Міністерство, е-Служба і е-Агентство та є одними із складових електронного урядування [1].

Законодавство та нормативно-правова база України, що безпосередньо пов'язані з упровадженням та використанням цифрових технологій, нараховує кілька десятків нормативно-правових актів. При чому, регулювання застосування інформаційних технологій розглядається здебільшого не як окрема сфера, як цього вимагає розвиток сучасного суспільства, а як складова сфери інформатизації. Крім того, існує багато нормативно-правових актів законодавства різного рівня – від Законів України, Указів Президента України, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України до відомчих актів, що опосередковано впливають на запровадження інформаційних технологій в публічне управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі дослідження сутності інформаційного суспільства займаються такі науковці, як О. Григор та В. Гурковський; теоретичні та практичні аспекти формування інформаційного суспільства з урахуванням державноуправлінських аспектів вивчали В. Бакуменко, С. Чукут та Д. Дубов; питаннями застосування сучасних інформаційних технологій в державному управлінні займалися О. Нестеренко, О. Половцев та М. Дурман; питання впровадження електронного урядування в діяльність органів державної (публічної) влади з використанням різноманітних технологій, моделей, методів та інструментів, розглянуто в працях К. Линьова, І. Лопушинського, О. Дурман та ін.

Мета статті – дослідження сучасного законодавчого і нормативно-правового забезпечення державної політики розвитку інформаційного суспільства та цифровізації державного (публічного) управління в Україні.

Виклад основного матеріалу. Формування законодавчої та нормативно-правової бази державної політики розвитку інформаційного суспільства відбувалося трьома етапами, що практично співпало з етапами інституційного становлення відповідних органів публічної влади.

Головними документами тут є Конституція України та Закон України «Про інформацію», що є спеціальним законом для регулювання цієї сфери державного управління. Відповідно до ст. 32 Конституції України громадяни мають право на інформацію. Кожний громадянин має право ознайомитися в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, установах і організаціях з відомостями про себе, які є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Стаття 50 Конституції гарантує «право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення». Ця ж сама стаття передбачає, що «така інформація ніким не може бути засекречена». Норми цієї статті кореспондують зі змістом Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі ухвалення рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля («Орхуська конвенція»), ратифікованої у 1999 році.

Таким чином, можна обґрунтовано стверджувати, що зазначена стаття Конституції цілком відповідає міжнародним зобов'язанням України та фіксує в собі міжнародні вимоги щодо питання доступу до інформації.

З першим етапом (1992-2006 рр.) пов'язують прийняття Законів України «Про інформацію» (від 2 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ), «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» (від 05.07.1994 № 80/94-ВР), «Про Національну програму інформатизації» (від 04.02.1998 № 74/98-ВР), «Про електронні документи та електронний документообіг» (від 22.05.2003 № 851-ІV), «Про електронний цифровий підпис» (від 22.05.2003 № 852-ІV), низку актів Президента України та Кабінету Міністрів України, що започаткували формування відповідної законодавчо-нормативної бази щодо визначення принципів та процедур роботи з інформацією в суспільстві та органах публічної влади, розробки національної телекомунікаційної системи та захисту інформації, системи національних інформаційних ресурсів, інформатизації стратегічних напрямків розвитку економіки, безпеки та оборони тощо. Так, відповідно до Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості діяльності органів державної влади» [2], пріоритетним завданням Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади має бути забезпечення відкритості формування та реалізації стабільної і зрозумілої громадянам економічної та соціальної політики держави через виконання таких процесів і процедур:

- забезпечення додержання прав громадян на отримання в установлені строки достовірної інформації про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- обов'язкового опублікування відповідних нормативно-правових актів;
- оперативного оприлюднення інформаційними службами органів державної влади та органів місцевого самоврядування інформації про діяльність цих органів;

– здійснення систематичного відкритого публікування статистичної інформації про явища та процеси, що відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя, забезпечення відкритого доступу до неопублікованих статистичних даних, які не підпадають під дію обмежень, установлених законами;

– недопущення обмеження права на одержання відкритої інформації, зокрема шляхом необґрунтованої відмови в її наданні, а також запровадження плати за надання інформації в розмірах і випадках, не передбачених законодавством, встановлення економічно необґрунтованих цін та тарифів на надання інформації.

На другому етапі (2007-2013 рр.) прийняття нового законодавства про доступ до інформації розглядалося як приведення українського законодавства у відповідність до європейських стандартів та виконання міжнародних обов'язків України, що, зокрема, впливають з її членства в Раді Європи.

У результаті чого Верховною Радою України 2011 року було ухвалено два закони – «Про доступ до публічної інформації» та нової редакції Закону «Про інформацію», які повною мірою відповідають визнаним міжнародним стандартами доступу до інформації і з їх прийняттям вбачається гарантованість кожній особі у відкритості, доступності інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, шляхом вільного її отримання (через звернення чи через запит на інформацію) для забезпечення своїх потреб і законних інтересів. Також було прийнято Закони України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (від 09.01.2007 № 537-V) та «Про адміністративні послуги» (від 6 вересня 2012 року № 5203-VI), а також низку інших нормативно-правових актів, спрямованих на конкретизацію та деталізацію вищевказаних законів. Як бачимо, на цьому етапі законодавці почали удосконалювати процеси розвитку інформаційного суспільства та унормовувати процедури взаємодії громадян з органами публічної влади.

Саме тому серед нормативно-правових актів можна виокремити розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» [3]. Цією Стратегією передбачалося удосконалення нормативно-правової бази з питань забезпечення розвитку інформаційної сфери та прискорення її адаптації до європейських правових норм та стандартів, забезпечення належної координації дій усіх зацікавлених суб'єктів під час запровадження інструментів е-демократії, підвищення на національному рівні значущості українського сегмента Інтернету як одного з найважливіших інструментів розвитку інформаційного суспільства та конкурентоспроможності держави тощо.

Третій етап розпочався 2014 року, коли було прийнято низку законів, а саме: «Про відкритість використання публічних коштів» (від 11 лютого 2015 року № 183-VIII), «Про внесення змін до Закону України "Про звернення

громадян" щодо електронного звернення та електронної петиції» (від 02.07.2015 р. № 577-VIII), «Про електронні довірчі послуги» (від 05.10.2017 № 2155-VIII – що змінив собою Закон України «Про електронний цифровий підпис») тощо.

Серед підзаконних нормативно-правових актів можна виокремити розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні до 2020 року» [4], в якій уперше було унормовано визначення «електронне урядування» – «форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян». Але, якщо сказати простіше, то це обмін інформацією онлайн між органами публічної влади, іншими установами та організаціями з метою підвищення ефективності управління, а також надання адміністративних, соціальних та інших видів послуг громадянам і представникам бізнес-середовища.

Якщо розглядати законодавчо-нормативну базу у розрізі видавців регуляторних документів, то крім вищезгаданих Законів, діяльність у галузі інформаційної політики регламентує й ряд інших законів. До них можна віднести: «Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні» (1993), «Про телебачення і радіомовлення» (1993), «Про державну таємницю» (1994), «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» (1997), «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» тощо.

Окремо слід згадати Постанову Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України"» [5], в якій вказувалося, що «незважаючи на наявність значного потенціалу щодо впровадження сучасних ІКТ в усі сфери життєдіяльності країни, вагомого суспільного запиту на таке впровадження, про що свідчать численні регіональні та місцеві ініціативи представників громадянського суспільства, стан розбудови інформаційного суспільства та сфери ІКТ в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає стратегічним цілям розвитку України». Саме тому серед рекомендацій можна виокремити такі:

– Верховній Раді України – забезпечити першочерговий розгляд та ухвалення законодавчих ініціатив, спрямованих на створення цілісної правової системи з питань розвитку інформаційно-комунікаційних технологій;

– Кабінету Міністрів України – розробити та подати на розгляд Верховної Ради України законопроект про єдину систему електронної взаємодії;

– центральним органам виконавчої влади – розробити галузеві плани дій з реалізації Національної стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні з їх широким суспільним обговоренням за участю представників наукових установ і громадських організацій, провідних фахівців та підприємців ІКТ-галузі;

– Кабінету Міністрів України, Національній академії наук України і національним галузевим академіям наук України – запровадити механізми стимулювання органів державної влади, бізнес-структур та інших організацій, установ і підприємств до розвитку співробітництва з науковими установами та вищими навчальними закладами з метою розроблення і впровадження інформаційних технологій, ресурсів, продукції і послуг та їх правового забезпечення.

Важливе політико-правове значення мають також Укази Президента України. На різних етапах прикладом таких нормативних документів слугують: «Про деякі заходи щодо захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних» (2001 р.); «Про вдосконалення державного управління в інформаційній сфері» (2005 р.); «Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України і органів державної влади» (2000 р.); «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Internet і забезпечення широкого доступу до цієї мережі» (2000 р.) тощо.

Серед нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України можна виокремити постанови КМУ «Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів» (2004) та «Про затвердження Порядку використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності» (2018), а також розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції створення інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Прозорий бюджет» (2016) та «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» [6]. В Концепції зазначається як про недостатню поширену практику застосування інструментів електронної демократії органами державної влади та органами місцевого самоврядування, так і недостатню практику їх використання громадянами, що свідчить про необхідність розроблення єдиної скоординованої державної політики розвитку інформаційного суспільства та запровадження електронної демократії. Для досягнення мети Концепції слід забезпечити виконання комплексних заходів за такими напрямками (всього їх 17):

– нормативно-правове забезпечення розвитку електронної демократії;

– ресурсне забезпечення впровадження та використання інструментів електронної демократії суб'єктами владних повноважень;

- підвищення готовності органів державної влади та органів місцевого самоврядування до використання можливостей електронної демократії;

- забезпечення доступності інструментів електронної демократії.

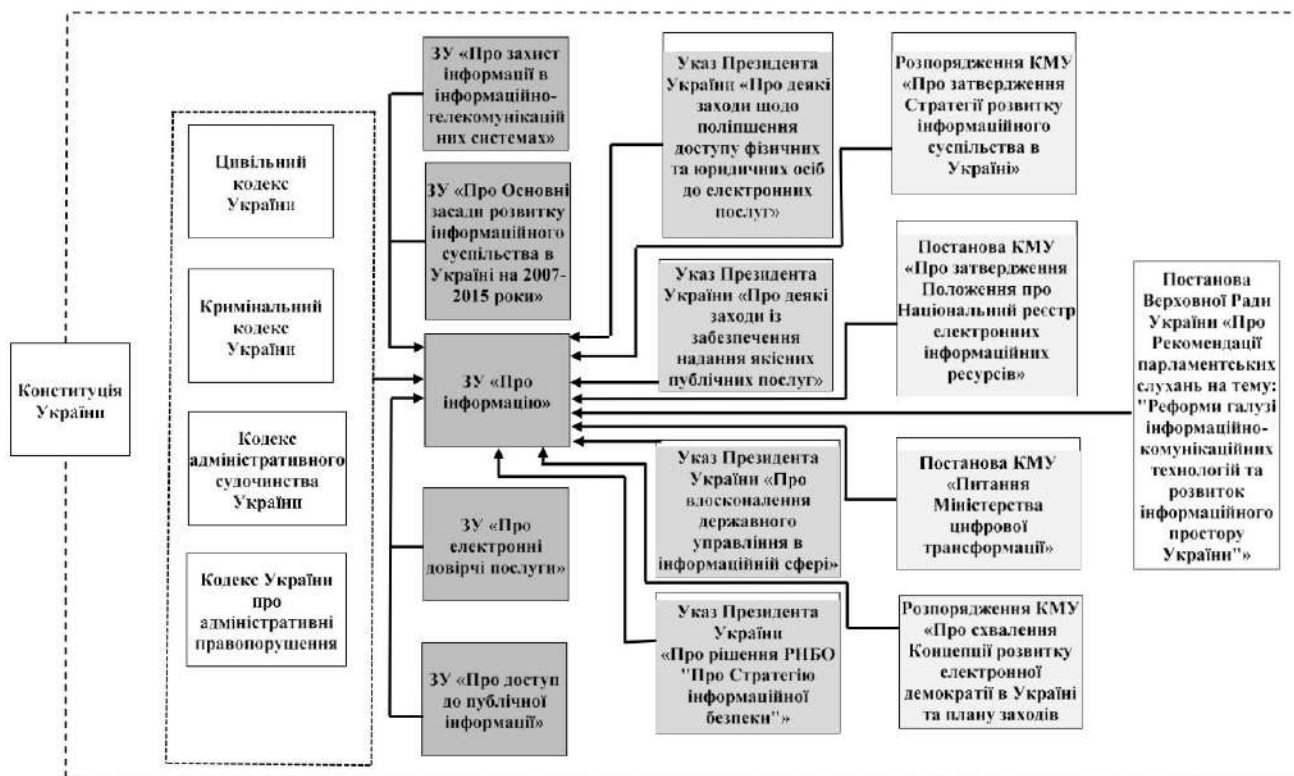
Забезпечення координації та здійснення контролю за реалізацією Концепції, виконання плану заходів, моніторингу стану їх виконання повинно здійснюватися Міністерством цифрової трансформації (Мінцифри). Цей центральний орган виконавчої влади [7] забезпечує, серед іншого, формування та реалізацію державної політики:

- у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації;

- у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян;

- у сферах відкритих даних та розвитку національних електронних інформаційних ресурсів у сфері надання електронних та адміністративних послуг тощо.

Саме тому однією з головних задач цього Міністерства стало оновлення нормативно-правової бази у відповідності до сучасних вимог та з врахуванням нових концепцій формування інформаційного суспільства, що вилилося, наприклад, у два Укази Президента України: «Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг» [8] та «Про деякі заходи із забезпечення надання якісних публічних послуг» [9]. Цими указами запроваджуються сучасні практики подачі заяв на отримання адміністративних послуг, серед яких подача заяв та скарг електронно, скорочення їх змісту до мінімально необхідного та процедура невідкладного розгляду заяв. Окрім цього, запроваджується надання адміністративних послуг в автоматичному режимі без втручання людини.

Рис. 1. Узагальнена схема законодавчого та нормативно-правового забезпечення України у сфері розвитку інформаційного суспільства (власна розробка авторів).

Також слід згадати про новий Указ Президента України №685/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року "Про Стратегію інформаційної безпеки"» [10]. Затвердженою Стратегією визначаються актуальні виклики та загрози національній безпеці України в інформаційній сфері, стратегічні цілі та завдання, спрямовані на протидію таким загрозам, захист прав осіб на інформацію та захист персональних даних.

На рис. 1 представлено узагальнену схему законодавчого та нормативно-правового забезпечення України у сфері розвитку інформаційного суспільства, розроблену авторами на основі раніше проведеного аналізу. Ця схема дає можливість побачити частину широкого переліку нормативно-правових актів та дає розуміння можливих взаємозв'язків між ними. законодавчої та нормативно-правової бази. Автори усвідомлено залишили поза цим дослідженням аналіз Кодексів, оскільки планують зробити це в майбутніх розробках.

Спираючись на аналіз згаданих документів можна констатувати необхідність забезпечення відповідності і взаємозв'язку законів України та підзаконних нормативно-правових актів. Тому на загальнодержавному рівні повинна бути вибудована ієрархія нормативно-правових актів, що регулюють розвиток інформаційного суспільства, цифровізацію органів публічної влади та запровадження електронного урядування.

Висновки. Отже, вітчизняна законодавча та нормативно-правова база розвитку інформаційного суспільства та цифровізації публічного управління доволі розвинена, проте потребує удосконалення. Це спричинено динамічним розвитком системи міжнародного інформаційного законодавства та обумовлює необхідність гармонізації вітчизняного законодавства на міжнародному, насамперед, європейському рівнях.

Розвиток інформаційного суспільства та запровадження принципів відкритого і прозорого доступу до публічної інформації практику публічного управління в Україні передбачає цілеспрямовану роботу всіх гілок влади (включаючи органи місцевого самоврядування) над формуванням та реалізацією державної політики розбудови інформаційного суспільства. Якість вітчизняної законодавчої та нормативно-правової бази, можливість та реальна здатність громадян та представників бізнесу вільно отримати доступ до інформації про діяльність органів публічної влади є головними чинниками відкритості і соціально-економічного розвитку нашої країни.

Література:

1. Шуляк В. Система нормативно-правового забезпечення електронного урядування в Україні. Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. Вип. 11. 2013. С. 133-142. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-4-19.pdf>
2. Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади: Указ Президента України від 01.08.2002 р. № 683/200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/683/2002>
3. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні: розпорядження КМУ від 15 травня 2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>
4. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/649-2017-%D1%80>
5. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Реформи галузі інформаційно-комунікаційних технологій та розвиток інформаційного простору України": Постанова Верховної Ради України від 31.03.2016 № 1073-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1073-19>
6. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80>
7. Питання Міністерства цифрової трансформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/856-2019-%D0%BF>
8. Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг: указ Президента України від 29 липня 2019 р. № 558. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/558/2019>
9. Про деякі заходи із забезпечення надання якісних публічних послуг: указ Президента України від 4 вересня 2019 р. № 647. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647/2019>
10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року "Про Стратегію інформаційної безпеки": Указ Президента України від 28.12.2021 №685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/685/2021>

References:

1. Shuljak, V. (2013). Sistema normativno-pravovogo zabezpechennja elektronnoho urjaduvannja v Ukraïni [The system of regulatory and legal support of e-government in Ukraine]. *Visnik Nacional'noi akademii derzhavnogo upravlinnja pri Prezidentovi Ukraïni - Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 11, 133-142 [in Ukrainian].
2. Ukaz Prezidenta Ukraïni "Pro dodatkovi zahodi shhodo zabezpechennja vidkритosti u dijálnosti organiv derzhavnoi vladi" [Decree of the President of Ukraine "On additional measures to ensure openness in the activities of public authorities"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/683/2002> [in Ukrainian].
3. Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukraïni "Pro shvalennja Strategii rozvitku informacijnogo suspil'stva v Ukraïni" [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Strategy for the development of the information society in Ukraine"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> [in Ukrainian].
4. Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukraïni "Pro shvalennja Koncepcii rozvitku elektronnoho urjaduvannja v Ukraïni" [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Concept of e-government development in Ukraine"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/649-2017-%D1%80> [in Ukrainian].
5. Postanova Verhovnoi Radi Ukraïni "Pro Rekomendacii parlaments'kih sluhan' na temu: "Reformi galuzi informacijno-komunikacijnih tehnologij ta rozvitok informacijnogo prostoru Ukraïni" [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine "On the Recommendations of the parliamentary hearings on the topic: "Reforms of the information and communication technologies and the development of the information space of Ukraine"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1073-19> [in Ukrainian].
6. Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukraïni "Pro shvalennja Koncepcii rozvitku elektronnoi demokracii v Ukraïni ta planu zahodiv shhodo ii realizacii" [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Concept of e-democracy development in Ukraine and the action plan for its implementation"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80> [in Ukrainian].
7. Postanova Kabinetu Ministriv Ukraïni "Pitannja Ministerstva cifrovoi transformacii" [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Issues of the Ministry of Digital Transformation"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/856-2019-%D0%BF> [in Ukrainian].
8. Ukaz Prezidenta Ukraïni "Pro dejaki zahodi shhodo polipshennja dostupu fizichnih ta juridichnih osib do elektronnih poslug" [Decree of the President of Ukraine "On some measures to improve the access of individuals and legal entities to electronic services"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/856-2019-%D0%BF> [in Ukrainian].
9. Ukaz Prezidenta Ukraïni "Pro dejaki zahodi iz zabezpechennja nadannja jakisnih publicnih poslug" [Decree of the President of Ukraine "On some measures to ensure the provision of quality public services"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647/2019> [in Ukrainian].
10. Ukaz Prezidenta Ukraïni "Pro rishennja Radi nacional'noi bezpeki i oboroni Ukraïni" [Decree of the President of Ukraine "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine"]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/685/2021> [in Ukrainian].